

ВІД ОЦІНКИ ЗНАНЬ ДО ОЦІНКИ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ У ПТНЗ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ

Мета професійно-технічної освіти сьогодення – підготовка до успішної професійної діяльності на ринку праці її випускників, їх самореалізації в суспільстві та уміння адаптуватися в умовах постійних технічних і технологічних реорганізацій на виробництві. Зміна правил і умов на ринку праці, вимог роботодавця до робітника як до партнера в бізнесі, зумовлює зміни в організації професійної освіти, яка поступово переходить на компетентнісний рівень підготовки фахівців в оволодінні професією.

Компетентнісний підхід у професійній підготовці, зумовлює формування нової системи діагностичних засобів: від оцінки знань до оцінки компетенцій і визначення рівня компетентності кваліфікованого робітника в цілому.

Аналіз стану професійно-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ швейного профілю визначив невідповідність між вимогами сучасних стандартів якості та застарілою системою оцінювання рівня професійно-практичної підготовки учнів ПТНЗ [1, с.5].

Тому в рамках розроблення проекту державних стандартів професійної підготовки кваліфікованих робітників (професійний стандарт), здійснюється реалізація компетентнісного підходу й впровадження інструментарію для здійснення різних методів контролю результатів навчальної діяльності в установах ПТО. Результати освіти – це очікувані й вимірювані конкретні досягнення, що визначають здатність випускника до здійснення професійної діяльності по завершенні всієї або частини освітньої програми. Для проведення оцінки кваліфікації і сертифікації працівників, а також випускників закладів професійної освіти призначений професійний стандарт [2].

Оцінка – це кількісний показник якості результатів навчально-пізнавальної діяльності. Основою для оцінювання успішності учня (студента) є результати контролю, що виражаються у вигляді оцінного судження (відмінно, добре, задовільно тощо) або числового бала за дванадцятибальною шкалою. Вона передбачає співставлення того, що засвоєно, з тим, що повинні знати і якими практичними вміннями і навичками повинні володіти учні (студенти) відповідно до вимог навчальної програми.

Основними компонентами оцінки є встановлення фактичного рівня знань (практичних умінь і навичок) у співвідношенні виявлених знань з еталонними. Еталон знань, умінь і навичок формулюється у вигляді критеріїв і норм. Критерій – це показник, на основі якого визначається рівень оволодіння знаннями, уміннями і навичками. Норми – це опис умов, якими керується педагог під час перевірки й оцінки знань. Критерії і норми мають місце у навчальних програмах з усіх навчальних дисциплін [5].

Розділ 3 **Психолого-педагогічні проблеми ступеневого навчання і виховання учнів професійно-технічних закладів освіти**

Зазвичай, оцінювання навчальних результатів передбачає оцінку як результат контролю. Оцінка опосередковано характеризує навчальні досягнення і професійний розвиток учня ПТНЗ, його здібності, ставлення до навчання. Водночас оцінювання – це процес, що полягає у визначенні рівня та якості знань учнів, у виявленні прогалин у знаннях, тобто це діагностування в системі навчального процесу та його корекції.

Складовими професійної підготовки учнів у ПТНЗ є професійно-теоретична та професійно-практична. Професійно-теоретична підготовка передбачає вивчення спеціальних предметів, що є основним джерелом навчальної інформації для оволодіння певною професією. До професійно-теоретичної підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ швейного профілю належать профільовані предмети, такі як спеціальна технологія або матеріалознавство тощо. Професійно-практична підготовка включає: виробниче навчання, виробничу та переддипломну (передвипускную) практику, що здійснюються у навчальних майстернях ПТНЗ чи безпосередньо на виробництві або в установах сфери послуг.

Професійно-практична підготовка здійснюється протягом усього періоду навчання, починаючи з першого року, паралельно з іншими видами підготовки, що забезпечують повну загальну середню освіту учню ПТНЗ. Видами оцінювання навчальних досягнень учнів у ПТНЗ швейного профілю є поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль. Форми і методи поточного чи тематичного контролю рівня навчальних досягнень учнів ПТНЗ визначають викладачі та майстри виробничого навчання. Періодичність і форми проміжного та вихідного контролю регламентовані робочими навчальними планами. Кваліфікаційний розряд, що підтверджує рівень знань, умінь і навичок набутих в процесі теоретичного та практичного навчання, учні ПТНЗ одержують наприкінці кожного курсу в умовах виробничої практики на підприємстві.

Державними стандартами професійно-технічної освіти передбачено Державну кваліфікаційну атестацію, що виявляє і підтверджує якість навчання за такими основними компонентами: рівень знань; навички самостійної роботи; вміння застосувати набуті знання на практиці [3]. Кваліфікаційна атестація проводиться з метою підтвердження (оцінювання) відповідності досягнутого рівня професійних знань та умінь учня ПТНЗ, вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики. Підтвердження відповідності базується на результатах кваліфікаційної атестації, що включає: кваліфікаційний іспит з дисциплін професійно-теоретичної підготовки та кваліфікаційної практичної роботи.

Наприклад: для отримання кваліфікаційного рівня кравець II розряду професії «Кравець» учень виконує практичну роботу, а саме прошиває столовий асортимент; III розряду – легкий асортимент (літня сукня, блуза); IV розряду – верхній асортимент (жакет, спідниця, брюки на підкладці); V розряд – пальто. Таким чином учень ПТНЗ отримує професію за спеціалізацією та рівнем кваліфікації, за умови успішного проходження кваліфікаційної атестації.

Кваліфікації даного рівня присвоюються випускникам професійно-технічних навчальних закладів I-II рівня акредитації та вищих професійних училищ, які оволоділи необхідним комплексом знань, вмінь, навичок в процесі поетапної професійної підготовки.

Освіто-кваліфікаційна характеристика випускника ПТНЗ узагальнює вимоги до змісту освіти, професійної кваліфікації та професійної компетентності випускника та є ядром усього Стандарту. Професійний стандарт є професійним мінімумом, основою для визначення кваліфікаційного рівня і вдосконалення професійних компетенцій працівників та їх сертифікації, якому повинні відповідати всі працівники і керівники сфери. Тому й, результативність професійної освіти визначається підготовленістю випускника до виконання визначених виробничих функцій.

Є загальні поняття кваліфікації, компетентності робітника та компетенцій при виконанні будь якої роботи. *Кваліфікація* – це відповідно підтверджена сукупність індивідуальних здібностей особи, її професійних знань і вмінь, необхідних для виконання завдань у рамках певного виду трудової діяльності. *Компетентність* – це система знань у дії, спроможність вирішувати комплексні завдання у конкретній виробничій ситуації. *Компетенції* – це

інтегративна цілісність знань, умінь, навичок, що забезпечують якісне виконання працівником трудових функцій у відповідності до професійних стандартів. Уже є очевидним, що професійна освіта у кінцевому результаті повинна дати учню не стільки суму певних знань, як сформувати комплекс необхідних компетенцій майбутнього робітника. Основними компетенціями, в сучасному житті, є професійні, соціальні, політичні, комунікативні, володіння мовами (як рідною так і іншими) й ті, що пов'язані з адаптацією людини до сучасного темпу життя, це вміння аналізувати, володіти інформацією та інформаційними технологіями, постійно вдосконалювати професійні та особистісні якості тощо. Загалом компетенції класифікуються як професійні, ті що належать до технології трудової діяльності та загальні (ключові, базові), які необхідні для адаптації наявних знань до нових вимог і ситуацій у трудовій і соціальній діяльності та для отримання нових знань.

Актуальність проблеми, що розглядається, визначена потужним розвитком індустрії моди, динамічним оновленням техніки та технологій швейного виробництва, яке гостро потребує кваліфікованих робітників швейного профілю. Вирішення цієї проблеми зумовлює: тісну співпрацю ПТНЗ з виробництвом (роботодавцем); оновлення діючих кваліфікаційних характеристик за кваліфікаційними рівнями; створення необхідних умов професійної підготовки, що сприятиме формуванню професійних, ключових та наскрізних компетенцій майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю. Також, у сучасних умовах суспільного розвитку і виробництва, професійна підготовка має враховувати інтегративні підходи у навчанні, тому що кваліфікований робітник – це той фахівець, який володіє знаннями суміжних професій. Водночас із реформуванням професійної освіти вдосконалюється й система кваліфікаційного оцінювання.

До сучасних підходів в освіті й професійної зокрема належать модульно-компетентнісні технології. Модульно-компетентнісний підхід передбачає поділ освітньої програми на окремі навчальні модулі, кожен з яких має внутрішню структуру. Модульне навчання забезпечує комплексне оволодіння необхідними компетенціями. Воно дає можливість:

- регулярно контролювати успішність освоєння будь-якого навчального модуля чи групи модулів на кожному кваліфікаційному рівні;
- отримати інтегровану оцінку роботи учня за кожним структурним елементом навчального модуля;
- забезпечити передбачуваність оцінки;
- активізувати навчальну роботу учнів, навчити самостійно крувати власним часом [4].

Порівняльна таблиця систем професійної підготовки у ПТНЗ

Діюча	Кредитно-модульна
Слабкі знання програми компенсуються сильними	Результати по кожному модулю повинні досягатися
Акцент на повторення знань в аудиторіях	Переважно навчання на робочому місці
Теоретичні знання не ґрунтуються на потребах ринку праці	Орієнтація на потреби ринку праці
Присутнє перевантаження теоретичними предметами	Обсяг теорії і практики визначають роботодавці
Система оцінювання й контролю засвоєння знань, вмінь учнів не дозволяє коректувати процес навчання	Конкретні вимоги до результатів навчання для формування необхідних компетенцій на досягнення завдань модуля
Організація навчально-пізнавальної діяльності без врахування індивідуальних потреб учня	Організація навчально-пізнавальної діяльності за індивідуальною програмою

Освітня функція модульно-компетентнісного підходу навчання забезпечує систематизацію знань, коригування результатів навчальної діяльності. Переваги цієї системи у її гнучкості: для вивчення і засвоєння учень обирає ті модулі, з яких він не має відповідного кваліфікаційного підтвердження; підвищується мобільність учнів при переході з однієї навчальної програми на іншу; стимулювання учнів щодо якісного освоєння змісту професійної освіти; забезпечення об'єктивного визнання результатів навчання на основі

Розділ 3 **Психолого-педагогічні проблеми ступеневого навчання і виховання учнів професійно-технічних закладів освіти**

уніфікованої шкали оцінювання; вимірювання і порівняння підсумків навчання в контексті різних кваліфікацій, освітніх програм і умов навчання [4].

Перша вимога в системі модульно-компетентнісного підходу до перевірки та оцінювання успішності учнів є їх індивідуальний характер, разом з цим об'єктивність, систематичність, тематична спрямованість, єдність вимог, оптимальність, всебічність.

Оцінювання знань учнів ПТНЗ здійснюється на всіх етапах навчання в залежності від: дидактичної мети і місця у навчальному процесі (попередній, поточний, тематичний, періодичний, підсумковий, самоконтроль). Оцінювання успішності учнів в системі модульно-компетентнісного навчання, передбачає безперервний системний характер засвоєння програмного матеріалу на кожному етапі навчальної діяльності; спрямованість контролю на визначення знань, умінь і навичок стосовно конкретного модуля.

Друга вимога до перевірки та оцінки успішності учнів – оптимальність. Ця вимога передбачає науково обґрунтований вибір найкращого для даних умов варіанту завдань, форм і методів контролю та оцінювання результатів навчання з точки зору певних критеріїв, урахування всіх проявів навчальної діяльності, встановлення зв'язку з усіма видами роботи учнів ПТНЗ.

Систематичне оцінювання маленьких і значних досягнень викладачем і самим учнем мотивує до навчання, дозволяє оперативно регулювати і корегувати навчальний процес, ставити конкретні дидактичні завдання, спонукати учнів до творчості, самоаналізу, ініціативності, реалізувати зворотній зв'язок, забезпечувати ефективність навчання шляхом приведення до системи знань, умінь і навичок учнів, самостійного застосування ними здобутих знань на практиці. Отже, оцінювання - це важливий структурний компонент навчального процесу, що взаємопов'язаний з його цілями, змістом і методами.

Література:

1. Гриценко І.А. Організація виробничого навчання учнів ПТНЗ швейного профілю : метод. реком. / Гриценко Інна Анатоліївна – К.: КВПШУ, 2006. – 144 с.
2. Закон України «Про професійно-технічну освіту» №103/98-ВР, із змінами від 19 грудня 2006 р.
3. Куринний В. Новые государственные стандарты профессионально-технического образования – обеспечение качественной подготовки рабочих / электронный ресурс: <http://chasnik.pp.ua/ukraina>
4. Короткова Л. Розробка Державних стандартів ПТО на основі компетенцій / Ліна Короткова / <http://centerstil.com.ua>
5. <http://coolreferat.com/> Критерії оцінювання знань студентів Методичні рекомендації

В статті розглядається проблема переходу професійно-технічного освіти на нові технології навчання. Компетентнісний підхід в професійно-технічній освіті потребує нових шляхів оцінювання: від оцінки знань до оцінки компетенцій.

In the article the problem of transition of professionally-technical education is examined on new technologies of teaching. Competences approach in trade education requires the new ways of evaluation: from the estimation of knowledges to the estimation of jurisdictions.